

До спеціалізованої вченої ради
Сумського державного
університету

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора
Кубатка Олександра Васильовича
на дисертаційну роботу

Скринник Олени Вікторівни

на тему «**УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**»,

виконану на здобуття на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю **073 – Менеджмент (07 «Управління та адміністрування»)**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

За останнє десятиліття управління організаціями зазнало значної трансформації: технології управління організаційним розвитком все частіше замінюються цифровими рішеннями, що підвищує інноваційний потенціал компанії та посилює її шанси на виживання на глобальних ринках. Через технологічні деформації бізнес-одиниць та різних структурних підрозділів загострюються проблеми організаційної когерентності: на тлі ефективних оцифрованих бізнес-процесів помітно виділяються недоліки застарілих управлінських підходів, загострюється проблема управлінської інертності, дисбалансу між швидкими цифровізованими організаційними механізмами та виконавчою здатністю співробітників, а також низького рівня внутрішньої мотивації співробітників до організаційних змін тощо. Оцифрування технологій організаційного розвитку традиційно вважається серед науковців та практиків вкрай важкою задачею, оскільки людські емоції, управлінські дії, процеси мислення, поведінкові реакції тощо вкрай слабо піддаються формалізації за допомогою методів та моделей чіткої логіки. Саме тому слід погодитись з висновками авторки стосовно незавершеності формування цілісного уявлення про напрямки, можливості та технології оцифрування процесів управління організаційним розвитком підприємства. Саме на вирішення цих важливих і актуальних наукових задач спрямовано дисертаційне дослідження Скринник О. В.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Дисертація виконана відповідно до тематики програм та нормативних актів національного та міжнародного значення, зокрема, до Стратегічного плану ПРООН на 2022–2025 роки (прийнято Виконавчою радою ПРООН 30.09.2021 р.), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2030» (затвердженої Указом Президента України № 5/201 від 12.01.2015 р.), проєкту Стратегії сталого розвитку України до 2030 року «Україна – 2030» (Проект Закону України № 9015 від 07.08.2018 р.), програм Європейського Союзу з інформаційно-комунікаційних технологій («Цифровий компас» COM(2021)0118 від 09.03.2021, "Цифрова Європа" (DIGITAL) від 02.06.2021) та ін.

Пропозиції дисертантки враховані при роботі над науково-дослідними темами Сумського державного університету. Так, зокрема, у звіті за темою «Соціально-економічні виклики в умовах цифровізації суспільних відносин» (№ д/р 0121U114364) використано пропозиції авторки щодо узагальнення та врахування взаємозв'язків між організаційними та технологічно-інформаційними аспектами управління організаційним розвитком підприємств; у звіті за темою «Конвергенція економічних та освітніх трансформацій в умовах діджиталізації» (№ д/р 0121U114570) враховано пропозиції дисертантки щодо оцінювання та вибору різних форм організаційного навчання за допомогою цифрових інструментів; у звіті за темою «Інноваційні драйвери зростання макроекономічної стабільності країни» (№ д/р 0121U114396) використано пропозиції дисертантки щодо інноваційних викликів цифровізації підприємств як драйвера зростання стабільності країни на мезо- та макрорівнях; у звіті за темою «Конвергенція економічних та освітніх трансформацій у цифровому суспільстві: моделювання впливу на регіональну та національну безпеку» (№ д/р 0121U109553) враховано пропозиції щодо формування безпекових важелів управління через призму галузевих змінних; у звіті за темою «Коопетиція «бізнес – освіта – наука»: інституційно-економічні моделі трансферу інновацій для національної безпеки та сталого розвитку» (№ д/р 0122U000772) враховано пропозиції щодо цифровізації як засобу забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки підприємств.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові результати, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, є достатньо аргументованими і характеризуються високим рівнем обґрунтованості.

Наукові положення, викладені в дисертації, у повній мірі досліджені, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік узагальнених, систематизованих та кваліфіковано опрацьованих автором робіт вітчизняних і закордонних вчених. У роботі використано велику статистичну базу дослідження, яка сформована з перевірених валідних джерел інформації, економічні моделі, якість та адекватність кожної з яких перевірено за допомогою відповідних наборів статистичних показників. Сфера дослідження окреслена правильно, мета та завдання визначені коректно, методи їх вирішення відповідають поставленим завданням. Покрокове логічне викладення авторських пропозицій з демонстрацією проміжних результатів з чіткими лаконічними коментарями авторки справляє загальне позитивне враження. Кожен етап дисертаційного дослідження закінчується висновками, в яких міститься підтвердження чи спростування відповідних наукових гіпотез.

Дисертація Скринник О. В. викладена на 263 сторінках, з яких основний зміст складає 194 сторінок. Загальна структура роботи відповідає нормативним документам, адже містить анотацію, вступ, 3 розділи, кожен з яких має 3 підрозділи та висновки, загальні висновки до роботи, список використаних джерел у обсязі 310 джерела, додатки, що містять вхідні дані дисертаційного дослідження, псевдокоди, анкети емпіричного аналізу.

Перший розділ дисертаційного дослідження викладено на 60 сторінках, що склало 31% основного тексту. Даний розділ присвячено огляду концептуальних засад управління організаційним розвитком підприємства за допомогою цифрових технологій. Так, у першому підрозділі дисертанткою узагальнено теоретичні засади управління організаційним розвитком підприємства, детально представлено основні етапи організаційного розвитку підприємства, а також введено в термінологічний обіг три нових поняття «організаційна натурація», «організаційна денатурація» та «організаційна ренатурація». У другому підрозділі дисертаційного дослідження за даними наукометричної бази Scopus дисертанткою застосовано методи бібліометричного та мережевого аналізу ключових слів, а також глобальних та локальних цитат за допомогою інструментів Gephi та VosViewer для визначення фокуса наукових досліджень у тематичному просторі управління організаційним розвитком підприємства за допомогою цифрових технологій. Авторкою з'ясовано, що основний інтерес вітчизняних та зарубіжних дослідників зосереджено на новітніх технологіях штучного інтелекту для процесів навчання, прийняття рішень, управління, організаційної культури, моніторингу та прогнозування динаміки даних. До того ж дисертанткою порівняно динаміку розвитку наукового інтересу та

патентів за однаковими пошуковими критеріями. Третій підрозділ присвячено дослідженню проблем інвестування у традиційні та цифрові інструменти організаційного розвитку. На основі даних емпіричного аналізу знайшли підтвердження деякі з висунутих гіпотез: компанії готові інвестувати в цифрові технології організаційного розвитку; серед компаній різної величини лише середні та великі показують достатньо високий рівень регулярності та планованості організаційного розвитку; компанії готові витратити приблизно ті ж суми на цифрові технології організаційного розвитку, як і на класичні. Проте, деякі гіпотези щодо залежності інвестиційної поведінки компаній від їх характеристик за результатами евристичного аналізу спростовано.

Другий розділ дисертантка розмістила на 77 сторінках, що складає майже 40% основного змісту дисертаційного дослідження. Даний розділ присвячено розробленню методичних засад управління організаційним розвитком підприємства за допомогою цифрового організаційного близнюка. У першому підрозділі авторкою розглянуто науково-методичні засади створення організаційного близнюка як оцифрованої системи управління організаційним розвитком підприємства, що ґрунтується на базових моделях, які прямо або опосередковано впливають на організаційний розвиток. Ядром цифрового організаційного близнюка є нейро-генетичний гібридний алгоритм, який має здатність до прийняття рішень відповідно до історичних даних, а також результатів прогнозування. Вперше розроблені авторські мотиваційно-поведінкові моделі на рівнях співробітників, групи співробітників та організації, а також модель лідерства представлені у другому підрозділі. У третьому підрозділі дисертантка аналізує наявні хмарні технології, що можуть використовуватись для цифрового організаційного близнюка, а також надає рекомендації щодо вибору найкращих з них. Окрім того, у даному підрозділі визначено класи безпеки, які необхідно враховувати при використанні даних у цифровому організаційному близнюку.

Третій розділ викладено на 39 сторінках, що складає 20% від основного змісту дисертаційного дослідження. Даний розділ присвячено розгляду та аналізу цифрового інструментарію управління організаційним розвитком підприємства. У першому підрозділі авторка порівнює та аналізує класичні та цифрові інструменти організаційної діагностики. Крім того, дисертанткою розширено термінологічний апарат через введення нового поняття «цифрова організаційна емісія». У другому підрозділі дисертанткою проведено комплексний аналіз різних форм організаційного навчання і доведено, що їх комбінація у співвідношенні 70% - «навчання з елементами віртуальної

доповненої реальності», 20% - «спільнота онлайн навчання» та 10% - «курс з відкритим доступом» є найбільш ефективною. Третій підрозділ присвячено аналізу вимірів та параметрів організаційної стійкості, а також зваженим кореляціям між ними. Крім того, дисертанткою розроблено модель математичного навчання для прогнозування та вибору стратегії організаційної стійкості на основі аналізу розглянутих параметрів.

4. Достовірність положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів, адже всі дослідження супроводжуються покроковою ілюстрацією та посиланнями на відповідні джерела, всі статистичні дані, псевдокоди та анкети емпіричного аналізу наведені у додатках.

5. Новизна дослідження та одержаних результатів.

Аналізуючи найбільш суттєві наукові результати отримані авторкою можна дійти висновку, що в результаті дисертаційного дослідження було вперше розроблено: 1) науково-методичні засади створення цифрового організаційного близнюка; 2) моделі «потреби-мотивації» та «емоції-дії» для управління організаційним розвитком підприємства на трьох рівнях: окремого співробітника, групи співробітників та підприємства в цілому.

Окрім того, дисертанткою удосконалено науково-методичні підходи до: 1) діагностики та прогнозування ступеня лідерства в організації на основі техніки машинного навчання; 2) прогнозування стратегій організаційної стійкості на базі зв'язків вимірів та параметрів, встановлених за допомогою технік моделювання структурних рівнянь, за допомогою алгоритму машинного навчання.

У дисертаційній роботі набули подальшого розвитку теоретичні засади та методологічне підґрунтя: 1) впорядкування результатів наукових досліджень управління організаційним розвитком підприємства за допомогою інформаційних технологій за допомогою бібліометричного та мережевого аналізу глобальних та локальних цитат, а також патентного аналізу; 2) інвестування у традиційні та цифрові технології організаційного розвитку підприємства; 3) вибору найбільш ефективних методів корпоративного навчання на основі системного поєднання інструментарію трендового аналізу, евристично-морфологічного аналізу, а також бенчмарк-аналізу.

6. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача.

Основний зміст дисертаційного дослідження відображено у 15 наукових публікаціях, із яких: 2 статті у зарубіжних наукових виданнях, що індексуються міжнародними наукометричними базами знань Scopus та Web of Science, 7 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 1 стаття – у вітчизняному науковому фаховому виданні категорії «А», що індексується Web of Science, 5 тез доповідей на наукових конференціях, серед яких 3 індексуються наукометричною базою даних Scopus.

7. Апробація одержаних результатів.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження повністю висвітлені у наукових працях авторки, доповідались та обговорювались на наукових конференціях, в результаті яких опубліковано 5 тез-доповідей. Результати дисертаційної роботи представлені та обговорені на таких науково-практичних конференціях: 4th International Workshop (MROL 2020) June, 16 2020; 8th International Workshop (ITER 2020) June, 16 2020; APLIKOVANÉ VĚDECKÉ NOVINKY – 2019, 22 - 30 červenců 2019 r.; 4th International scientific and practical conference, Osaka, Japan. 2019; ICTERI 2021 Workshops, Communications in Computer and Information Science.

8. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Результати дослідження Скринник Олени Вікторівни, спрямованого на розробку цифрових технологій для управління організаційним розвитком підприємства, мають високе теоретичне значення оскільки є суттєвим внеском у теорію менеджменту, розвивають концепцію поведінкового менеджменту, створюють підґрунтя для формування управлінських моделей менеджменту.

Окрім того, результати дослідження мають високе практичне значення. Так, зокрема, підприємства різної величини, форм власності та галузевого спрямування можуть використовувати технології цифрового організаційного близнюка. Галузевими асоціаціями та спілками можуть бути враховані підходи до корпоративного навчання при підготовці спеціалістів. Органами влади всіх рівнів можуть бути використані нейро-мережеві моделі організаційної стійкості для симулювання та вибору необхідних стратегій цифровізації.

Такі регіональні підприємства, як ТОВ «Технохім» (довідка № 2811/22-01 від 28.01.2022 р.), ТОВ «Сенсі Інжиніринг» (довідка № 158 від 23.11.2022 р.), ТОВ «Суми-Сев» (довідка № 4 від 05.02.2022 р.), ТОВ «Торгівельно-виробничий комплекс «Рона-Маркет»» (довідка № 081-22 від 08.06.2022 р.) вже впровадили підходи та рекомендації, розроблені дисертанткою.

До того ж результати дисертаційного дослідження використані науковцями Сумського державного університету під час підготовки та викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні організацією» за темою 11 «Хмарні сервіси» (акт від 07.09.2022).

9. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Скринник О.В. на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Звідси можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

10. Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення.

Принципові недоліки, що стосуються змісту, підтвердження результатів, обсягу та оформлення дисертаційного дослідження Скринник Олени Вікторівни відсутні, проте слід зазначити деякі зауваження:

1. В роботі, у підрозділі 1.1, проведено глибокий аналіз думок зарубіжних вчених, водночас приділено вкрай мало уваги дослідженням вітчизняних вчених.
2. Необхідно доповнити бібліометричний та мережевий аналіз, а також відповідні висновки актуальними даними до 2023 року.
3. Слід зауважити, що підрозділ 1.2 був би більш довершеним при додаванні результатів мережевого аналізу для патентів.
4. За результатами наведеного у підрозділі 1.2 бібліометричного аналізу, авторкою визначено країни, представники наукової спільноти яких зробили найбільший внесок у дослідження управління організаційним розвитком підприємства за допомогою цифрових технологій. Робота значно виграла б, якщо містила б додатково аналіз діяльності підприємств цих країн щодо інвестування у цифрові технології для менеджменту.
5. Робота значно виграла б, якщо б у підрозділі 3.1 були наведені приклади застосування новітніх методів цифрової діагностики.

Також під час рецензування дослідження виникли питання, які вимагають від дисертантки деяких пояснень:

1. Чому для мотиваційно-поведінкових моделей було обрано саме такі потреби та мотиваційні компоненти?
2. Чому для визначення зв'язків між вимірами та параметрами організаційної стійкості обрано саме метод моделювання структурних рівнянь?

Перелічені недоліки та зауваження мають дискусійний характер та не применшують високого науково-теоретичного та методичного рівня проведеного дослідження, поданого на обговорення спеціалізованої Вченої ради.

11. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційну роботу Скринник Олени Вікторівни на тему «Управління організаційним розвитком підприємства за допомогою інформаційних технологій», яка виконана в Сумському державному університеті, слід кваліфікувати як повноцінне закінчене наукове дослідження, що містить нове вирішення актуальної наукової задачі. Робота містить нові науково-обґрунтовані результати, які мають теоретичне та практичне значення для сучасного менеджменту. Достовірність отриманих результатів забезпечена достатнім фактичним матеріалом, отриманим за допомогою сучасних методів дослідження. Всі основні положення дисертації відображені у публікаціях в фахових виданнях України та зарубіжних наукових журналах, кількість яких відповідає встановленим вимогам.

Загалом дисертаційна робота Скринник Олени Вікторівни відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її авторка – Скринник О.В. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент, галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Офіційний рецензент:
доктор економічних наук,
професор, доцент кафедри
економіки, підприємництва
та бізнес-адміністрування
Сумського державного
університету

Кубатко О. В.